

DOI 10.24144/2077-6594.1.1.2021.227152
УДК 616.98:578.828ВІЛ/СНІД:355.1(477)-036.21

Огороднійчук І.В.¹, Якимець В.В.¹, Слабкий Г.О.³, Моргун С.О.², Наконечна О.В.¹

Регіональні особливості захворюваності на ВІЛ-інфекцію/СНІД у Збройних Силах України

¹Українська військово-медична академія, м. Київ, Україна

²Санітарно-епідеміологічне управління КМС МО України, м. Київ, Україна

³ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород, Україна

iro4ka.ogo@ukr.net, morhunsergey@gmail.com, olyanakonechnaya3@gmail.com

Огороднійчук І.В.¹, Якимець В.В.¹,
Слабкий Г.О.³, Моргун С.О.², Наконечна О.В.¹

Региональные особенности заболеваемости ВИЧ-инфекцией/СПИД в Вооруженных Силах Украины

¹Украинская военно-медицинская академия,
г. Киев, Украина

²Санитарно-эпидемиологическое управление
КМС МО Украины, г. Киев, Украина

³ГВУЗ «Ужгородский национальный университет»,
г. Ужгород, Украина

Ogorodniychuk I.¹, Yakymets V.¹, Slabkiy G.³, Morgun S.², Nakonechna O.¹ Regional features of HIV/AIDS involvement in the Armed Forces of Ukraine

¹Ukrainian Military Medical Academy, Kyiv, Ukraine

²Sanitary and Epidemiological Department
of the Ministry of Defense of Ukraine, Kyiv, Ukraine

³SHEI "Uzhhorod National University", Uzhhorod, Ukraine

Вступ

Основною функцією держави у галузі охорони здоров'я громадян України є забезпечення комплексу заходів щодо збереження, покращення якості здоров'я та запобігання масовим, насамперед, інфекційним захворюванням, які у разі набуття некерованого перебігу призводять до значних втрат трудового потенціалу нації через інвалідність та смертність населення. У ст. 49 Конституції України громадянину держави гарантується забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя [1].

Міжнародний досвід організації державних заходів щодо запобігання розвитку соціально-небезпечних хвороб підтверджує існування різноманітних підходів щодо механізму державного впливу на цю проблему.

На сьогодні соціально значущі хвороби розглядають як одну з основних загроз для здоров'я населення, а також суттєвий тягар для органів охорони здоров'я та суспільства в цілому. Останнє обумовлюється тим, що більшість з цих хвороб спричиняють тимчасову або стійку втрату працездатності; потребують величезних фінансових витрат на профілактику, лікування, реабілітацію (а деякі – терапії впродовж усього життя); негативно впливають на якість і тривалість життя та спричиняють передчасну смерть; достатньо часто пов'язані зі злочинністю [2].

Синдром набутого імунodefіциту (СНІД) – особливо небезпечна інфекційна хвороба, що

викликається вірусом імунodefіциту людини (ВІЛ) і через відсутність у даний час специфічних методів профілактики та ефективних методів лікування призводить до смерті. Масове розповсюдження цієї хвороби в усьому світі та в Україні створює загрозу особистій, громадській та державній безпеці, спричиняє важкі соціально-економічні та демографічні наслідки, що зумовлює необхідність вжиття спеціальних заходів щодо захисту прав і законних інтересів громадян та суспільства.

Боротьба з цією хворобою є одним з пріоритетних завдань держави в галузі охорони здоров'я населення [3].

На сьогодні ВІЛ-інфекція поширена по країнам усіх континентів і її поширення в світі носить назву пандемії ВІЛ/СНІДу, а в Україні розвивається епідемія ВІЛ/СНІДу. В країні зареєстровано понад 170 тис. ВІЛ-інфікованих, але за підрахунками експертів про свій ВІЛ-статус знає лише третина інфікованих; загальна кількість людей, які живуть з ВІЛ в Україні, сягає 377 600 [4].

Матеріали та методи

Для досягнення мети були вивчені, систематизовані та проаналізовані дані по захворюваності та заходам попередження розповсюдження ВІЛ/СНІДу за період з 01.10.2019 р. по 31.12.2019 р. в регіонах відповідальності закладів охорони здоров'я в системі Міністерства оборони України. При цьому був використаний статистичний метод та метод епідеміологічного аналізу.

Результати дослідження та їх обговорення

Враховуючи епідемічну ситуацію, що склалася з розповсюдженням соціально-небезпечних інфекцій в Україні, а саме інфекції, обумовленої вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), в тому числі і серед військовослужбовців Збройних Сил України (ЗСУ), а також усвідомлюючи потенційний негативний вплив військових конфліктів на епідемічну ситуацію та збільшення ризиків інфікування військовослужбовців, Санітарно-епідеміологічне управління Командування медичних сил Збройних Сил України спільно з Міжнародною громадською організацією “Міжнародний інститут проблем ВІЛ/СНІДу і туберкульозу” продовжує реалізацію ефективної стратегії протидії соціально-небезпечним інфекціям серед особового складу Збройних Сил України.

Одним із шляхів досягнення вищезазначених цілей є усвідомлення військовослужбовцями ризиків зараження та удосконалення системи раннього активного виявлення соціально-небезпечних інфекцій.

На базі Військово-медичного клінічного центру Центрального регіону (ВМКЦ ЦР) у зазначений період було обстежено та проконсультовано 111 військовослужбовців (табл. 1).

Наявний один пункт, що здійснює тестування на ВІЛ – кабінет добровільного консультування та тестування (ДКТ) ВМКЦ ЦР.

Охоплено санітарно-просвітницькою роботою 111 військовослужбовців Збройних Сил України.

За допомогою швидких тестів, що були надані керівництвом Міжнародної громадської організації “Міжнародний інститут проблем ВІЛ/СНІДу і туберкульозу” для потреб медичної служби Збройних Сил України, було протестовано військовослужбовців на гепатит В у кількості 230 осіб, гепатит С – 228 осіб, сифіліс – 1346 осіб.

На базі Національного військово-медичного клінічного центру “ГВКГ” у зазначений період було виявлено два випадки ВІЛ/СНІД серед військовослужбовців (табл. 2).

Кабінет добровільного консультування та тестування на ВІЛ/СНІД у НВМКЦ “ГВКГ” МО України відсутній, але є лабораторія, яка отримала акредитацію на тестування на ВІЛ/СНІД за регіональними стандартами.

Всього охоплено санітарно-просвітницькою роботою 3262 військовослужбовця різних категорій, у т.ч. планово – 2998 осіб; позапланово – 264 осіб.

На базі Військово-медичного клінічного центру Західного регіону у зазначений період було обстежено 1317 та проконсультовано 1020 військовослужбовців (табл. 3).

Таблиця 1

Вік (роки)	15-19		20-24		25-29		30-34		35-39		40-44		45-49		>50	
	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж
Скільки осіб протестовано на ВІЛ	2	-	12	1	5	3	7	2	2	1	11	4	8	1	1	1
Скільки осіб проконсультовано в кабінетах ДКТ	2	-	9	1	3	1	2	1	1	1	11	1	2	-	1	1
Скільки випадків ВІЛ/СНІДу виявлено	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Таблиця 2

Вік (роки)	15-19		20-24		25-29		30-34		35-39		40-44		45-49		>50	
	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж
Скільки осіб протестовано на ВІЛ	2	1	21	2	9	1	29	4	7	1	9	4	11	-	7	1
Скільки осіб проконсультовано в кабінетах ДКТ	Кабінет ДКТ відсутній															
Скільки випадків ВІЛ/СНІДу виявлено	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Таблиця 3

Вік (роки)	15-19		20-24		25-29		30-34		35-39		40-44		45-49		>50	
	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж
Скільки осіб протестовано на ВІЛ	3	-	7	1	15	3	6	-	18	5	3	2	9	1	-	-
Скільки осіб проконсультовано в кабінетах ДКТ	1	2	6	-	5	1	-	-	3	-	-	-	5	1	-	-
Скільки випадків ВІЛ/СНІДу виявлено	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-

В зоні відповідальності даного клінічного центру тестування на ВІЛ здійснюється в кабінеті ДКТ, що знаходиться в клініці амбулаторно-поліклінічної допомоги та лабораторному відділенні (мікробіологічному) клініки лабораторної діагностики ВМКЦ ЗР. Також працюють два кабінети ДКТ у в/ч А1446 та позаштатний кабінет ДКТ у в/ч А1047.

Охоплено санітарно-просвітницькою роботою 612 військовослужбовців Збройних Сил України.

За допомогою швидких тестів, що були надані керівництвом Міжнародної громадської організації “Міжнародний інститут проблем ВІЛ/СНІДу та туберкульозу” для потреб медичної служби Збройних Сил України, було протестовано військовослужбовців на гепатит В у кількості 1327 осіб, гепатит С – 2236 осіб, сифіліс – 2269 осіб.

На базі Військово-медичного клінічного центру Південного регіону у зазначений період було обстежено 1046 та проконсультовано 1155 військовослужбовців (табл. 4).

У регіоні відповідальності ВМКЦ Південного регіону працює один кабінет ДКТ, який дислокується на базі зазначеного закладу охорони здоров'я. У військових частинах в/ч А3309 та в/ч А2428 тестування проводиться швидкими тестами. З метою спростування/підтвердження діагнозу, військовослужбовці направляються до референс-лабораторій цивільних Центрів профілактики та лікування СНІДу в районі відповідальності закладів охорони здоров'я в системі Міністерства оборони України.

Охоплено санітарно-просвітницькою роботою 1155 військовослужбовців Збройних Сил України.

За допомогою швидких тестів, що були надані керівництвом Міжнародної громадської організації “Міжнародний інститут проблем ВІЛ/СНІДу та туберкульозу” для потреб медичної служби Збройних Сил України, було протестовано військовослужбовців на гепатит В у кількості 830 осіб, гепатит С – 830 осіб, сифіліс – 830 осіб.

На базі Військово-медичного клінічного центру Північного регіону у зазначений період було обстежено 1777 та проконсультовано 10 військовослужбовців (табл. 5).

Таблиця 4

Вік (роки)	15-19		20-24		25-29		30-34		35-39		40-44		45-49		>50	
	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж
Скільки осіб протестовано на ВІЛ	4	-	15	1	7	-	3	1	7	2	19	1	2	1	6	-
Скільки осіб проконсультовано в кабінетах ДКТ	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Скільки випадків ВІЛ/СНІДу виявлено	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-

Таблиця 5

Вік (роки)	15-19		20-24		25-29		30-34		35-39		40-44		45-49		>50	
	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж	Ч	Ж
Скільки осіб протестовано на ВІЛ	6	3	247	8	133	7	187	8	191	36	243	11	144	11	72	9
Скільки осіб проконсультовано в кабінетах ДКТ	6	3	69	8	64	7	57	8	47	6	51	11	37	11	72	9
Скільки випадків ВІЛ/СНІДу виявлено	-	-	3	1	-	1	9	-	3	2	5	-	2	-	4	-

В регіоні відповідальності ВМКЦ Північного регіону відсутні штатні кабінети добровільного консультування та тестування на ВІЛ інфекцію у військових лікувально-профілактичних закладах.

Охоплено санітарно-просвітницькою роботою 2886 військовослужбовця Збройних Сил України.

За допомогою швидких тестів, що були надані керівництвом Міжнародної громадської організації “Міжнародний інститут проблем ВІЛ/СНІДу та туберкульозу” для потреб медичної служби Збройних Сил України, було протестовано військовослужбовців на гепатит В у кількості 1479 осіб, гепатит С – 1531 осіб, сифіліс – 2759 осіб.

Висновки

В результаті проведеного дослідження встановлено, що за звітний період в регіонах відповідальності закладів охорони здоров'я в системі Міністерства оборони України було протестовано на ВІЛ-інфекцію 1628 осіб з них виявлено 37 випадків ВІЛ/СНІДу. В кабінеті добровільного консультування та тестування було проконсультовано 529 осіб.

Для поліпшення та модернізації роботи військово-профілактичної медицини, удосконалення знань щодо епідемічної ситуації з розповсюдження ВІЛ-інфекції та доопрацюванню шляхів запобігання інфікування та елімінації даного захворювання необхідно активно виявляти групи підвищеного ризику серед особового складу Збройних Сил України, встановлювати довірчі

відносини між лікарем та пацієнтом для підвищення відсоткового співвідношення правдивих відповідей, проводити поглиблену санітарно-просвітницьку роботу щодо можливих шляхів інфікування, клінічної картини та можливих наслідків соціально-небезпечних інфекцій.

Література

1. Конституція України, ст. 49.
2. Сергеева Т.А. Епідеміологічні аспекти соціально значущих інфекцій / Т.А. Сергеева, Ю.В. Круглов, О.В. Максименко, О.М. Кислих, В.А. Марциновська // Клінічна імунологія. Алергологія. Інфектологія. – 2016. – № 4 (93).
3. Закон України «Про запобігання захворюванню на синдром набутого імунodefіциту (СНІД) та соціальний захист населення».
4. <https://phc.org.ua/dlya-pacientiv/pro-vilsnid>.

References

1. Konstytutsiya Ukrayiny, st. 49.
2. Serheyeva T.A. Epidemiolohichni aspekty sotsial'no znachushchykh infektsiy / T.A. Serheyeva, YU.V. Kruhlov, O.V. Maksymenok, O.M. Kyslykh, V.A. Martynovs'ka // Klinichna imunolohiya. Alerholohiya. Infektolohiya. – 2016. – № 4 (93).
3. Zakon Ukrayiny «Pro zapobihannya zakhvoryuvannya na syndrom nabutoho imunodefitsytu (SNID) ta sotsial'nyu zakhyst naselennya».
4. <https://phc.org.ua/dlya-pacientiv/pro-vilsnid>.

Дата надходження рукопису до редакції: 11.01.2021 р.

Мета. Розкрити особливості захворюваності на ВІЛ-інфекцію/СНІД серед військовослужбовців ЗС України у різних регіонах відповідальності.

Матеріали та методи. Для досягнення мети були вивчені, систематизовані та проаналізовані дані по захворюваності та заходам попередження розповсюдження ВІЛ/СНІДу за період з 01.10.2019 по 31.12.2019 в регіонах відповідальності закладів охорони здоров'я в системі Міністерства оборони України. При цьому був використаний статистичний метод та метод епідеміологічного аналізу.

Результати. Враховуючи епідемічну ситуацію, що склалася з розповсюдженням соціально-небезпечних інфекцій в Україні, а саме інфекції, обумовленої вірусом імунodefіциту людини (ВІЛ), в тому числі і серед військовослужбовців Збройних Сил України (ЗСУ), а також усвідомлюючи потенційний негативний вплив військових конфліктів на епідемічну ситуацію та збільшення ризиків інфікування військовослужбовців, Санітарно-епідеміологічне управління Командування медичних сил Збройних Сил України спільно з Міжнародною громадською організацією “Міжнародний інститут проблем ВІЛ/СНІДу і туберкульозу” продовжує реалізацію ефективної стратегії протидії соціально-небезпечним інфекціям серед особового складу Збройних Сил України.

Одним із шляхів досягнення вищезазначених цілей є усвідомлення військовослужбовцями ризиків зараження та удосконалення системи раннього активного виявлення соціально-небезпечних інфекцій.

В результаті чого були вивчені та проаналізовані дані по захворюваності та заходам попередження розповсюдження ВІЛ/СНІДу в регіонах відповідальності Військово-клінічних медичних центрів.

Висновки. В результаті проведеного дослідження встановлено, що за звітний період в регіонах відповідальності закладів охорони здоров'я в системі Міністерства оборони України було протестовано на ВІЛ-інфекцію 1628 осіб з них виявлено 37 випадків ВІЛ/СНІДу. В кабінеті добровільного консультування та тестування було проконсультовано 529 осіб.

Для поліпшення та модернізації роботи військово-профілактичної медицини, удосконалення знань щодо епідемічної ситуації з розповсюдження ВІЛ-інфекції та доопрацюванню шляхів запобігання інфікування та елімінації даного захворювання необхідно активно виявляти групи підвищеного ризику серед особового складу Збройних Сил України, встановлювати довірчі відносини між лікарем та пацієнтом для підвищення відсоткового співвідношення правдивих відповідей, проводити поглиблену санітарно-просвітницьку роботу щодо можливих шляхів інфікування, клінічної картини та можливих наслідків соціально-небезпечних інфекцій.

Ключові слова: військовослужбовці, захворюваність, вірус імунodefіциту людини, соціально-небезпечні захворювання.

Цель. Раскрыть особенности заболеваемости ВИЧ-инфекцией/СПИД среди военнослужащих ВС Украины в разных регионах ответственности.

Матеріали і методи. Для досягнення цілі були изучены, систематизированы и проанализированы данные по захворюваності и мерам предупреждения распространения ВІЧ/СПІДа за період с 01.10.2019 по 31.12.2019 в регіонах відповідальності установ закладів охорони здоров'я в системі Міністерства оборони України. При цьому був використаний статистичний метод і метод епідеміологічного аналізу.

Результати. Ураховуючи епідеміологічну ситуацію з поширенням соціально небезпечних інфекцій в Україні, а саме інфекції, обумовленої вірусом імунодефіциту людини (ВІЧ), в тому числі і серед військовослужбовців Збройних Сил України (ВСУ), а також усвідомлюючи потенційне негативне вплив військових конфліктів на епідеміологічну ситуацію і ризиків інфікування військовослужбовців, Санітарно-епідеміологічне управління Командування медичних сил Збройних сил України спільно з Міжнародною громадською організацією "Міжнародний інститут проблем ВІЧ/СПІДа і туберкульозу" продовжує реалізацію ефективної стратегії протидії соціально небезпечним інфекціям серед особового складу Збройних сил України.

Одним із шляхів досягнення вищезгаданих цілей є усвідомлення військовослужбовцями ризику зараження і вдосконалення системи раннього активного виявлення соціально небезпечних інфекцій.

В результаті чого були изучены і проанализированы данные по захворюваності і мерам предупреждения распространения ВІЧ/СПІДа в регіонах відповідальності Військо-клінічних медичних центрів.

Висновки. В результаті проведеного дослідження встановлено, що за звітний період в регіонах відповідальності установ закладів охорони здоров'я в системі Міністерства оборони України було протестировано на ВІЧ-інфекцію 1628 осіб з них виявлено 37 випадків ВІЧ/СПІДа. В кабінеті добровільного консультування і тестування було проконсультувано 529 осіб.

Для удосконалення і модернізації роботи військово-профілактичної медицини, вдосконалення знань об епідеміологічній ситуації по поширенню ВІЧ-інфекції і дороботке шляхів протидії інфікування і елімінації даного захворювання необхідно активно виявляти групи підвищеного ризику серед особового складу Збройних Сил України, встановлювати довірливі стосунки між лікарем і пацієнтом для підвищення процентного співвідношення правдивих відповідей, проводити углибоку санітарно-просвітницьку роботу відносно можливих шляхів інфікування, клінічної картини і можливих наслідків соціально-небезпечних інфекцій.

Ключові слова: військовослужбовці, захворюваність, вірус імунодефіциту людини, соціально-небезпечні захворювання.

The objective. To reveal the features of the incidence of HIV/AIDS among servicemen of the Armed Forces of Ukraine in different regions of responsibility.

Materials and methods. To achieve this goal, data on the incidence and measures to prevent the spread of HIV/AIDS for the period from 10/01/2019 to 12/31/2019 in the regions of responsibility of health care facilities in the system of the Ministry of Defense of Ukraine were studied, systematized and analyzed. The statistical method and the method of epidemiological analysis were used.

Results. Given the epidemic situation with the spread of socially dangerous infections in Ukraine, namely infection caused by the human immunodeficiency virus (HIV), including among servicemen of the Armed Forces of Ukraine (AFU), and recognizing the potential negative impact of military conflicts on situation and increasing risks of infection of servicemen, Sanitary and Epidemiological Department of the Medical Forces Command of the Armed Forces of Ukraine together with the International NGO "International Institute of HIV/AIDS and Tuberculosis" continues to implement an effective strategy to combat socially dangerous infections among personnel of Ukraine.

One of the ways to achieve the above goals is to make the military aware of the risks of infection and to improve the system of early active detection of socially dangerous infections.

As a result, data on the incidence and measures to prevent the spread of HIV/AIDS in the regions of responsibility of the Military Clinical Medical Centers were studied and analyzed.

Conclusions. The study found that during the reporting period in the regions of responsibility of health care facilities in the system of the Ministry of Defense of Ukraine were tested for HIV 1628 people, of whom 37 cases of HIV/AIDS. 529 people were consulted in the office of voluntary counseling and testing.

To improve and modernize the work of military prevention medicine, improve knowledge about the epidemic situation of HIV infection and improve ways to prevent infection and eliminate the disease, it is necessary to actively identify high-risk groups among the personnel of the Armed Forces of Ukraine, to establish trust and relations between doctors, increase the percentage of truthful answers, conduct in-depth health education on possible ways of infection, clinical picture and possible consequences of socially dangerous infections.

Key words: servicemen, morbidity, human immunodeficiency virus, socially dangerous diseases.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Conflicts of interest: absent.

Відомості про авторів

Огороднійчук Ірина Володимирівна – доктор медичних наук, доцент, професор кафедри військово-профілактичної медицини Української військово-медичної академії; Україна, м. Київ, вул. Волинська, 66-А.
+380 (50) 581-36-77, iro4ka.ogo@ukr.net.

Якимець Володимир Володимирович – кандидат медичних наук, старший науковий співробітник відділу організації медичного забезпечення Науково-дослідного інституту проблем військової медицини Української військово-медичної академії.

Слабкий Геннадій Олексійович – д.мед.н., проф., завідувач кафедри громадського здоров'я факультету післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки ДВНЗ «Ужгородський національний університет»; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Закарпатська обл., 88000, Україна.

Моргун Сергій Олександрович – начальник санітарно-епідеміологічного управління Командування Медичних сил Збройних Сил України (Головний державний санітарний лікар Міністерства оборони України), підполковник медичної служби; Україна, м. Київ, вул. Госпітальна, 16.
+380 (63) 817-42-88, morhunsergey@gmail.com.

Наконечна Ольга Валентинівна – слухач групи лікарів-епідеміологів факультету підготовки військових лікарів Української військово-медичної академії; Україна, м. Київ, вул. Московська, 45/1.
+380 (63) 629-48-95, olyanakonechnaya3@gmail.com.